Työttömyysturvaan ja asumistukeen on säädettävä suojaosat

Hallitusohjelmakirjaus: Työttömyysturvaan ja asumistukeen säädetään 300 euron suojaosa.

Tausta: Työttömyysturvasta ja asumistuesta poistettiin 300 euron suojaosat 1.4.2024 alkaen. Tällä hetkellä kaikki ansaitut tulot pienentävät etuutta heti ensimmäisestä eurosta lähtien, kun aiemmin sai tienata 300 euroa kuukaudessa ilman vaikutusta etuuteen. Korona-aikana työttömyysturvan suojaosa oli korotettuna 500 euroon.

Perusteluosa: Työttömyysturvaa on edelleen mahdollista saada soviteltuna, jolloin jokainen ansaittu euro vähentää päivärahaa 50 senttiä. Etenkin pienipalkkaisessa osa-aikatyössä usea soviteltua päivärahaa saanut on silti kokenut suojaosan poiston kannustimia heikentäväksi.

Moni työttömyysturvaa saava saa myös asumistukea. Kun asumistuessa ei ole enää suojaosaa, saattaa lisätulo kuitenkin vaikuttaa asumistukea pienentävästi, jolloin työnteko ei välttämättä ole työttömyysturvan sovittelusta huolimatta kannattavaa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö TYJ:n[i] mukaan suojaosan poistamisen jälkeen ansiopäivärahalla osittaista työtä tekevien kokonaismäärä on ollut laskussa, ja vuoden 2025 touko- ja kesäkuussa ero lakimuutosta edeltävään vastaavaan ajanjaksoon vuodelta 2023 oli noin 18 %. YTK-kassan jäsenkyselyn[ii] mukaan 18 % vastaajista vähensi osa-aikatyötä ja 16 % jäi kokonaan työttömäksi suojaosan poiston jälkeen. 63 % kertoi syyksi nimenomaan sen, että soviteltu päiväraha pieneni liikaa lakimuutoksen vuoksi. VATT:in selvitys[iii] puolestaan osoitti, että palkkatuloja saaneiden työttömien keskimääräinen osuus laski hieman suojaosien poiston jälkeen. Kelan selvitys[iv] kertoo, että erityisesti aiempaa useampi perusturvan saaja lopetti osa-aikatyöskentelyn. Työskentelyn lopettaminen yleistyi erityisesti pienempiä tuloja saavien joukossa. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus[v] kertoo, että osa-aikaisen työn tekeminen on vähentynyt erityisesti naisilla.

Kaikille ei ole tarjolla kokoaikaisia työsuhteita. Työttömille yksi keskeinen syy vastaanottaa osa-aikaista työtä on työmarkkina-aseman parantaminen, koska osa-aikaiset ja tilapäiset työt voivat johtaa vakaampiin työsuhteisiin. Osalle työnhakijoista osa-aikatyö voi myös olla vamman tai sairauden tai elämäntilanteen takia ainoa mahdollisuus osallistua työelämään. Työ- ja toimintakyvyn haasteissa realistisin polku työelämään voi olla pienten työkeikkojen kautta, ei suora harppaus avoimille työmarkkinoille. Näin suojaosan poisto ei johda työllistymiseen kokopäiväisesti, vaan pienen työnteon lopettamiseen taloudellisesti kannattamattomana. Osa-aikatyön lopettaminen voi sysätä henkilön kokonaan työelämän ulkopuolelle.

Vaikutusarvio: Suojaosien säätäminen työttömyysturvaan ja asumistukeen lisäisi kannusteita ottaa vastaan pieniä työkeikkoja ja tukisi myös osatyökykyisten ihmisten yhteyttä työmarkkinoille.

Laboren, Tampereen yliopiston ja VATT:n tutkijoiden tuore tutkimus[vi] osoitti, että vuosina 2014 ja 2015 käyttöön otetut työttömyysetuuksien ja asumistuen suojaosat lisäsivät selvästi osa-aikatyön tekemistä työttömyyden aikana. Asumistuen suojaosa kasvatti osa-aikatyötä tekevien osuutta työttömien keskuudessa noin 4 prosenttiyksiköllä eli 23–32 prosentilla. Osa-aikatyön tekeminen reagoi siis voimakkaasti taloudellisiin kannustimiin. Suojaosat eivät myöskään heikentäneet mahdollisuuksia työllistyä myöhemmin kokoaikaisesti, vaan vaikutukset näyttävät olleen myönteisiä.

Kustannukset: Suojaosan lisääminen työttömyysturvaan lisäisi julkisia nettomenoja 38 miljoonaa euroa vuonna 2028. Jos suojaosa säädettäisiin lisäksi myös asumistukeen, kasvaisivat julkiset nettomenot yhteensä 123 miljoonaa euroa. Laskelmassa on oletettu, että sosiaaliturvaan tehdään normaalit indeksikorotukset.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Anna Järvinen, anna.jarvinen@soste.fi, 050 586 5677; erityisasiantuntija Tatu Raitis, tatu.raitis@soste.fi, 040 128 9048

---

[i] TYJ:n selvitys: https://yle.fi/a/74-20175785

[ii] YTK-kassan jäsenkysely: https://www.ytkkassa.fi/tietoa-meilta/ajankohtaista/osa-aikatyo-ja-laki-muutos-mita-vaiku-tuksia-suoja-osan-pois-tolla-on-ollut/

[iii] VATT:in selvitys: https://www.sttinfo.fi/tiedote/71430153/vatt-osa-aikatyota-tekevien-tyottomien-maara-ei-romahtanut-suojaosien-poiston-jalkeen?lang=fi&publisherId=69819223

[iv] Kelan selvitys: https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1315200/kelan-tyottomyysetuuksia-saavilla-pienempia-osa-aikatyotuloja-ja-tyonteon-lopettaminen-yleisempaa-suojaosan-poistamisen-jalkeen

[v] Työvoimatutkimus: https://yle.fi/a/74-20151519

[vi] Laboren, Tampereen yliopiston ja VATT:n tutkijoiden tutkimus: https://labore.fi/julkaisu/suojaosat-lisasivat-osa-aikatyota-tyottomyyden-aikana/